

Annicka Pantzar
Medicinskt ansvarig sjuksköterska MAS
08-560 39 223
Annicka.Pantzar@ekero.se

Uppföljning delegerade hälso- och sjukvårdsuppgifter i gruppbostad LSS

Dnr SN13/112-779

INLEDNING

Ärendet

Socialnämnden genomförde 2009 en kartläggning av de arbetsuppgifter som landstingets primärvård delegerat till personal inom socialtjänstens verksamheter, framförallt hemtjänst och LSS-verksamheter. Av kartläggningen framkom att omfattningen av delegeringar inom socialtjänstens verksamheter var betydande.

Nämndkontoret genomförde en förnyad uppföljning under 2013 gällande delegeringar av hälso- och sjukvårdsuppgifter inom hemtjänsten.

Nämndkontoret har nu som nästa steg genomfört en förnyad kartläggning av delegerade arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård inom LSS- boende, gruppbostad (bostad med särskild service enligt LSS 9:9).

Uppföljningen syftar i första hand till att få en uppdaterad bild av omfattningen av delegeringar och att delegeringarna utförs på ett patientsäkert sätt.

Bakgrund hälso- och sjukvård LSS (gruppbostad)

Ansvar för handikappomsorgen övertogs från landstinget till kommunerna 1994. I samband med kommunernas övertagande av ansvaret träffades en Principöverenskommelse mellan Kommunförbundet Stockholms län (KSL) och Stockholms läns landsting (SLL) att landstinget fortsättningsvis skall utföra hälso- och sjukvård inom omsorgen och därmed tillhandahålla de resurser som krävs.

Primärvården ansvarar för hälso- och sjukvården genom distriktssköterskor/sjuksköterskor och husläkare. Akutsjukvård och specialistvård erhåller omsorgens

vårdtagare i likhet med andra invånare genom Stockholm läns landstings sjukhus och specialistmottagningar.

Kommunen liksom landstinget har ett ansvar enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) att följa upp den kvalitet av hälso- och sjukvård som omsorgstagarna erhåller i LSS bostad/ gruppboende.

Förutsättningar för delegering av medicinska arbetsuppgifter

Enligt 7 § första stycket, lagen (1994:953) om åligganden för personal inom hälso- och sjukvården (åliggandelagen) får den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonal överlåta en arbetsuppgift till en annan person endast då det är förenligt med en god och säker vård.

Den som delegerar ska ha både formell kompetens (exempelvis yrkeslegitimation eller yrkesverksam) och reell kompetens (erfarenhet i sin praktiska yrkesverksamhet eller genom fortbildning reellt kompetent).

En delegering föregås av att legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal försäkras sig om att en arbetsuppgift som delegeras till en icke legitimerad mottagare verkligen har förutsättningar för att fullgöra den.

Varje delegeringsbeslut ska dokumenteras. Av dokumentationen ska framgå vilken arbetsuppgift som delegerats, vem som delegerat uppgiften, till vem uppgiften delegerats, tiden för delegeringsbeslutets giltighet. Den som delegerar och den som mottar en arbetsuppgift ska underteckna delegeringsbeslutet. Den som fått en delegering får aldrig vidaredelegera den. Beslut om ändrade delegeringar och om återkallelser av delegeringsbeslut ska också dokumenteras.

Verksamhetschefen har ansvar för att beslut om delegeringar inom verksamhetsområdet är förenliga med säkerheten för patienterna. Motsvarande ansvar har den som verksamhetschefen överlåtit denna ledningsuppgift på. Inom den kommunala hälso- och sjukvården har den medicinskt ansvariga sjuksköterskan motsvarande ansvar.

Delegering av hälso- och sjukvårdsuppgifter

Delegering av hälso- och sjukvårdsuppgifter från primärvården förekommer idag till personal som arbetar inom LSS-verksamheten, i gruppboendestäder, daglig verksamhet samt till personliga assistenter.

KARTLÄGGNING AV DELEGERADE ARBETSUPPGIFTER

Generellt

Delegeringar av hälso- och sjukvårdsuppgifter till personal i LSS-verksamheter utfärdas idag av primärvårdens ansvarige distriktssköterska/ sjuksköterska från Ekerö Vårdcentral, Stenhamra Hälsocentral samt Munsö Husläkarmottagning.

Samtliga sex LSS-boenden Ekerö gruppboende, Skärviks gruppboende, Brunna gruppboende, Svalans gruppboende, Lugnets gruppboende samt Solbackens gruppboende tar emot delegeringar från primärvårdsutförare.

Medicinska insatser som delegeras från primärvården till personal i LSS-verksamheterna är *läkemedelsadministrering* där tabletter tas ur fördelad dosett och/eller ur *dospåsar* som ges till den boende, *administrering av ögondroppar*, *administrering av tarmreglerande medel som Lactulos/Duphalac/Microlax samt administrering av vid behovs medicin, exempelvis vid krampanfall/ epilepsianfall samt administrering av sondmat (näringstillförsel) och medicin via peg (slang i buken)*. Vid en av gruppboendena delegeras även *insulinadministrering samt blodsockerkontroll* (kapillärt- stick i fingret).

Där delegering har beslutats finns fördelade dosetter/ dospåsar i ordningställda samt signeringslistor som primärvården upprättat som personalen på LSS-verksamheten signerar efter att de administrerat de ordinerade läkemedlet till patienten vid varje dostillfälle.

Pågående delegeringar hos LSS-verksamheterna (gruppboendena)

Ekerö gruppboende

Ekerö gruppboende har fyra boende. Av dessa har tre boende medicinska insatser som utförs av personal efter delegering. Ansvar för hälso- och sjukvården ligger på landstingets primärvårdsenhet Ekerö vårdcentral där delegeringsbesluten gällande hälso- och sjukvård utförs av ansvarig distriktssköterska.

Delegeringsbesluten omfattar att ge läkemedel från dosett/ dospåsar, administrera ögondroppar, ge mikrolax (tarmreglerande medel mot trög mage) samt ge vid behovs medicin.

13 personal har delegering att utföra hälso- och sjukvårdsuppgifter. Beräknad tidsåtgång för att utföra hälso- och sjukvårdsinsatser efter delegering uppskattas till cirka 40 minuter per dag.

Skärviks gruppboende

Skärviks gruppboende sex boende. Samtliga boende har behov av medicinska insatser som därmed delegerats till personalen på gruppboenden. Hälso- och sjukvårdansvaret ligger på primärvårdsenheten Ekerö vårdcentral där delegeringsbesluten gällande hälso- och sjukvårdsuppgifter utförs av ansvarig distriktssköterska från Ekerö vårdcentral.

Delegeringsbesluten omfattar att ge läkemedel från dosett/ dospåsar, administrera vid behovs medicin samt administrering av näringstillförsel via peg sond (i buken).

24 personal har delegering att utföra hälso- och sjukvårdsuppgifter. Beräknad tidsåtgång under dagtid att utföra hälso- och sjukvårdsinsatser efter delegering uppskattas till cirka 1 1/2 timme per dag. Samt tillförsel av sondnäring till sex timmar per dag då varje tillfälle/ infusion av sondnäring tar ca två timmar.

Brunna gruppboende

Brunna gruppboende har fem boende. Av dessa har fyra boende behov av medicinska insatser som utförs av personalen efter delegering. Ansvaret för hälso- och sjukvården ligger på landstingets primärvårdsenhet Ekerö vårdcentral där delegeringsbesluten gällande hälso- och sjukvård utförs av ansvarig sjuksköterska.

Delegeringsbesluten omfattar att ge läkemedel ur dosett/ dospåsar, administrera ögondroppar, ge tarmreglerande medel mot trög mage samt vid behov ge kramplösande medicin enligt separat upprättad signeringslista.

27 personal har delegering att utföra hälso- och sjukvårdsuppgifter.

Beräknad tidsåtgång för att utföra hälso- och sjukvårdsinsatser efter delegering uppskattas till ca 65 minuter per dag.

Svalans gruppboende

Svalans gruppboende har fem boende där fyra boende har behov av medicinska insatser som utförs av personal efter delegering. Ansvaret för hälso- och sjukvården ligger på landstingets primärvårdsenhet Stenhamra hälsocentral där delegeringsbesluten gällande hälso- och sjukvårdsuppgifter utförs av ansvarig sjuksköterska från Stenhamra hälsocentral.

Delegeringsbesluten omfattar att ge läkemedel ur dosett/ dospåsar, administrera ögondroppar, ge tarmreglerande medel mot trög mage, administrering av näringstillförsel via peg son (slang via buken) samt administrering av vid behovs medicin enligt separat upprättad signeringslista.

24 personal har delegering att utföra hälso- och sjukvårdsuppgifter.

Beräknad tidsåtgång för att utföra hälso- och sjukvårdsinsatser efter delegering uppskattas till ca 60 minuter per dag samt tillförsel av sondnäring till 6 timmar per dag då varje tillfälle/ infusion av sondnäring tar ca 2 timmar.

Lugnets gruppboende

På föreningen Lugnets gruppboende har samtliga 10 boende behov av medicinska insatser som utförs av personal efter delegering. Ansvaret för hälso- och sjukvården ligger på landstingets primärvårdsenhet Munsö husläkarmottagning där delegeringsbesluten gällande hälso- och sjukvårdsuppgifter utförs av ansvarig distriktssköterska från Munsö husläkarmottagning.

Delegeringsbesluten omfattar att ge läkemedel ur dosett efter att ansvarig distriktssköterska fördelat denna samt administrering av vid behovs medicin enligt separat upprättad signeringslista.

33 personal har delegering att utföra hälso- och sjukvårdsuppgifter.

Beräknad tidsåtgång för att utföra hälso- och sjukvårdsinsatser efter delegering uppskattas till ca 2 timmar per dag då de flesta boende har medicin vid minst 2 tillfällen per dag.

Solbackens gruppboende

På Solbackens gruppboende har samtliga 6 boende behov av medicinska insatser som utförs av personal efter delegering. Ansvaret för hälso- och sjukvården ligger på landstingets primärvårdsenhet Munsö husläkarmottagning där delegeringsbesluten gällande hälso- och sjukvårdsuppgifter utförs av ansvarig distriktssköterska från Munsö husläkarmottagning.

Delegeringsbesluten omfattar att ge läkemedel ur dosett efter att ansvarig distriktssköterska fördelat denna, administrering av insulin och blodsocker kontroller samt administrering av vid behovs medicin enligt separat upprättad signeringslista.

15 personal har delegering att utföra hälso- och sjukvårdsuppgifter. All personal har *inte* erhållit delgering gällande insulinadministrering samt kapillär blodsocker kontroll. Den boende som står på insulin har ett stabilt blodsockervärde över dygnet. En kurva över blodsockervärden kontrolleras regelbundet. Personal har fått utbildning i vilka symtom som yttrar sig vid högt respektive lågt blodsockervärde.

Beräknad tidsåtgång för att utföra hälso- och sjukvårdsinsatser efter delegering uppskattas till ca 1 timme och 40 minuter per dag. Ett par av de boende har ordinerad medicin 4-6 gånger per dag.

Sammanfattning

Av den kartläggning som genomförts framkommer att delegerade arbetsuppgifter fortsatt förekommer i relativt stor omfattning.

En del mer avancerade hälso- och sjukvårdsuppgifter delegeras till personalen inom LSS- gruppbostad jämfört med delgeringar inom hemtjänsten. De arbetsuppgifter som är vanligast förekommande är läkemedelsadministrering från dosett/ dospåsar men även delegering gällande administrering av näringstillförsel via sond (PEG) i buken förekommer. På en av gruppbostäderna delegeras även insulinadministrering samt kapillär blodsockerkontroll.

Många personer som bor på LSS- gruppbostad har behov av medicin som ska administreras efter behov. Särskilt upprättade *vid behovs* signeringslistor från legitimerad hälso- och sjukvårdspersonalen är av stor vikt för att tydliggöra vid vilka symtom, dos, styrka, beredningsform och administrationssätt som läkemedlet ska ges. Överlämnandet av vid behovs läkemedel och även resultatet av den givna vid behovs läkemedlet ska dokumenteras.

I samband med kartläggningen av hälso- och sjukvården uppmärksammas att det inte alltid sänds kopia till Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) gällande läkemedelsavvikelser. I samband med uppföljningen påminner MAS att all personal ska använda den av MAS upprättade avvikelseblanketten vid negativ händelse, tillbud eller risk för händelse. Detta för att kunna genomföra ett systematiskt kvalitetsförbättringsarbete där orsak, åtgärd och uppföljning ska dokumenteras.

I samband med hälso- och sjukvårdsuppföljningen som har genomförts av MAS tillsammans med ansvarig sjuksköterska tydliggjordes vem personalen ska kontakta gällande hälso- och sjukvårdsfrågor under jourtid. Vid medicinska frågor eller problem ska alltid Vårdguiden 1177 kontaktas. Vårdguiden kontaktar sedan vid behov Löwet ASIH som har uppdraget för basal hemsjukvård under jourtid i Ekerö

kommun. Inom Löwet ASIH arbetar legitimerad personal, upp till sjuksköterskenivå som kan utföra hembesök.

Fördelarna med delegering inom LSS- gruppboende är att personalen känner väl till de boende då de arbetar stationärt på gruppboendet. En annan fördel är att den enskilde/ kunden erbjuds samordnad insats vilket för de flesta upplevs som mycket positivt. Antalet personer som besöker den enskilde minimeras vilket bidrar till ökad trygghet. Ska läkemedel ges vid måltid ökar säkerheten i läkemedelshandlingen. Förutom de kvalitativa vinsterna för den enskilde finns förstås även samordningsfördelar sett utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Sammantaget uppskattas tidsåtgången för de delegerade arbetsuppgifterna som idag förekommer inom LSS- gruppboende till ca 8 timmar per dag. Utöver denna tid tillkommer administrering av näringstillförsel. Tiden för näringstillförseln räknas till ca 2 timmar per måltid. Påkoppling samt bortkoppling av näringstillförseln tar ca 10 minuter per/tillfälle.

Med utgångspunkt från detta bedöms den sammanlagda tidsåtgången för delegeringar i kommunens LSS- gruppboende till ca 3.000 timmar per år gällande läkemedelsadministreringar samt 4.000 timmar per år gällande näringstillförsel.

BEDÖMNING

Av kartläggningen framkommer att den sammanlagda tidsåtgången är betydande då omsorgspersonalen utför hälso- och sjukvårdsuppgifter efter delegering.

Medicinskt ansvarig sjuksköterskas bedömning är fortsatt att det finns stora kvalitativa fördelar för den enskilde att hälso- och sjukvårdsuppgifter utförs av gruppboendets personal efter beslut om delegering. Detta förfarande är även fördelaktigt sett utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Utifrån uppföljningen görs bedömningen att delegerade hälso- och sjukvårdsuppgifter sker på ett patientsäkert sätt. Av uppföljningen framkommer dock att det finns möjliga förbättringsåtgärder att vidta för att ytterligare öka patientsäkerheten. Förbättring inom områden som berör administrering av vid behovs medicin, avvikelshantering samt kunskap om vem personalen ska kontakta vid frågor/problem gällande hälso- och sjukvård under jourtid.

Medicinskt ansvarig sjuksköterska har i samband med hälso- och sjukvårdsuppföljning på respektive enhet diskuterat ovan förbättringsområden med enhetschef samt ansvarig distriktssköterska/ sjuksköterska. Reviderade blanketter och rutiner har överlämnats som tydliggör samt underlättar följsamheten gällande;

- Separat upprättad signeringslista då medicin ordinerats/ ges vid behov
- Flödesschema i samband med avvikelshantering/ avvikelseblanketter
- Rutin vem personalen ska kontakta gällande medicinska frågor/ problem under jourtid

Källor

Uppgifter från ansvarig distriktssköterska/ sjuksköterska från primärvårdsutförare Ekerö Vårdcentral, Stenhamra hälsocentral samt Munsö husläkarmottagning

Uppgifter från verksamhetsansvariga för LSS- gruppbofstäder; Ekerö Gruppbofstad, Skärviks Gruppbofstad, Brunna Gruppbofstad, Svalans Gruppbofstad, Lugnets Gruppbofstad samt Solbackens Gruppbofstad.